

6/2/85

Dit ben dit

La frase de sentit oposat a *Vas mal orientat* és *Vas ben orientat*. Però malgrat aquest exemple i tots els altres exemples anàlegs que podríem adduir, el comportament de l'adverbi *bé* (revestint la forma *ben*) davant els verbs és ben diferent del que observa el seu antònim *mal*, que comentàvem l'altre dia. Cal dir, en primer lloc, que contràriament al que s'esdevé amb *mal*, en els pocs casos en què *ben* s'ha aglutinat amb un infinitiu, la forma resultant s'usa únicament com a substantiu: *bendir*, *benfer*, *benestar*, *benviure*, etc. Per als casos en què aquesta aglutinació no s'ha produït, el Diccionari Fabra diu que *ben* (a manera de prefix verbal) significa "del tot". I, tot seguit, quatre exemples de l'ús de *ben* amb aquest valor: *Than ben enganyat!*, *Ja el varen ben atrapar*, *T'ho ben assegurem* i *Ho pots ben creure*.

Aquests quatre exemples del Diccionari (que, potser amb poc encert, la Gran Enciclopèdia ha reduït a dos) corresponen perfectament als quatre casos en què *ben* pot usar-se a manera de prefix verbal: davant les formes conjugades de

certs verbs (ex. 3), davant els participis passats (ex. 1) i davant certs infinitius que formen part de les perifrasis del temps pretèrit (ex. 2) i amb el verb modal *poder* (ex. 4). En el primer cas, les possibilitats de l'ús de *ben* semblen ben limitades: no sabem veure que ultrapassin la de frases com la de l'exemple, amb verbs com *dir*, *assegurar*, *jurar*, *prometre* i potser algun més, car frases com *T'ho ben afirmo* (amb el verb *afirmar*) o *Ens ho ben assegurava* (amb el verb *assegurar*, però en imperfet d'indicatiu) són més aviat de la llengua teòrica. Davant les formes de participi passat, la possibilitat més àmplia de l'ús de *ben* es pot observar en les perifrasis formades amb els verbs *tenir*, *trobar-se*, *anar* i *estar*: *Ho tinc ben observat*, *Es troba ben aoinat*, *Va ben aconsellat*, *Hi està ben decidit*. Quan el participi passat forma part d'un temps compost, amb l'auxiliar *haver*, la possibilitat d'ésser modificat per l'adverbi *ben* sembla coincidir amb la que té l'infinitiu en el pretèrit perifràstic (amb verbs com *oblidar*, *enxampar*, *atrapar*, *enganyar*, *ensarronar*, etc.): *L'han ben oblidat* i *El van ben oblidar*. Quant a les perifrasis amb el verb *poder*, es limita a uns pocs verbs: *Ho pots ben dir* (*creure*, *suposar*, etc.). Hi ha, però, una construcció emfàtica o expressiva que importa d'assenyalar: *Ho hem clavat ben clavat*, *El van rentar ben rentat*, etc.